

Ahmet Mithat Efendi'nin “Felsefe-i Zenan” Adlı Eserinin Sadeleştirilmiş Metninin Dil İçi Çeviri Bağlamında Değerlendirilmesi

Evaluation of The Simplified Text of Ahmet Mithat Efendi's Work “Felsefe-i Zenan” In The Context of Intra-Linguistic Translation

Beste Seyithanoğlu¹

¹Doktora öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Türkiye

Sorumlu yazar /
Corresponding author : Beste Seyithanoğlu
E-posta / E-mail : beste1vardar@gmail.com

ÖZ

Dil içi çeviri, dilsel unsurların aynı dilin başka unsurları aracılığıyla yeniden söylenmesidir. Dili malzeme olarak kullanan edebî metinlerin okuyuculara farklı dönemlerde nasıl sunulduğu, hem dilin hem de edebiyatın gelişimini gösterir. Artsüremlî dil içi çeviri uygulamalarının incelenmesi, metinlerin ve okuyucuların edebî yolculuğunun seyri bakımından önemlidir. *Felsefe-i Zenan*, Ahmet Mithat Efendi'nin 1870-1894 yılları arasında yayımladığı otuz hikâye ve romandan müteşekkil *Letâif-i Rivâyat* adlı külliyatındaki hikâyelerden biridir. 2008 yılında sel Yayıncılık tarafından tıpkıbasımı ile sadeleştirilmiş hâli bir arada olarak yeniden basılan eser Türk edebiyatında kadın haklarından ve kadın-erkek eşitliğinden bahseden ilk metinlerden biridir. 19. yüzyılda kaleme alınan bu metnin 21. yüzyıl okuyucusuna dil içi çeviri bağlamında nasıl aktarıldığını incelediğimiz bu çalışmanın amacı dil içi çevirinin iki yüz yıllık bir metne nasıl uygulandığının ve bu uygulamanın edebî dile etkilerinin tespitidir. Çalışmanın sonucunda *Felsefe-i Zenan* hikâyesinin 21. yüzyıl okuyucusuna aktarılırken metnin anlaşılmasının birincil maksat olduğu ve dil unsurlarında buna göre değişiklikler yapıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu dil içi çevirinin; yazarın edebî kaygıları gözetilerek eserin günümüz okuru tarafından anlaşılması ve maksadına ulaşması için yapıldığı görülmüştür. Ayrıca iki yüzyıllık zaman diliminde edebî dilde sözcük ve sözcük üstü yapılarda nasıl değişiklikler olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Mithat Efendi, Dil İçi Çeviri, Eş Değerlilik, Felsefe-i Zenan

Başvuru / Submitted : 05.02.2023
Revizyon Talebi /
Revision Requested : 11.05.2023
Son Revizyon /
Last Revision Received : 20.10.2023
Kabul / Accepted : 26.10.2023
Online Yayın /
Published Online : 15.12.2023

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

Intralingual translation is the retelling of linguistic elements through other elements of the same language. How literary texts that use language as material are presented to readers in different periods shows the development of both language and literature. Examining diachronic intralingual translation practices is important in terms of the course of the literary journey of texts and readers. *Felsefe-i Zenan* is one of the stories in Ahmet Mithat Efendi's collection called *Letâif-i Rivâyat*, which consists of thirty stories and novels published between 1870 and 1894. The work, which was republished as a facsimile and a simplified version by Sel Publishing in 2008, is one of the first texts in Turkish literature to talk about women's rights and equality between men and women. The aim of this study, in which we examine how this text written in the 19th century was transferred to the 21st century reader in the context of interlingual translation, is to determine how intralingual translation was applied to a two-hundred-year-old text and the effects of this application on literary language. As a result of the study, it was determined that the primary aim was to understand the text while transferring the story of *Felsefe-i Zenan* to the 21st century reader and changes were made in the language elements accordingly. Therefore, this intralingual translation; It has been seen that the work was written by taking into account the literary concerns of the author in order to be understood by today's readers and to achieve its purpose. In addition, it has been observed how changes in the word and supra-word structures in the literary language have occurred over a period of two centuries.

Keywords: Ahmet Mithat Efendi, Interlingual Translation, Equivalence, *Felsefe-i Zenan*

EXTENDED ABSTRACT

Intralingual translation is the retelling of linguistic elements through other elements of the same language. How literary texts that use language as material are presented to readers in different periods shows the development of both language and literature. Examining diachronic intralingual translation practices is important in terms of the course of the literary journey of texts and readers. *Felsefe-i Zenan* is one of the stories in Ahmet Mithat Efendi's collection called *Letâif-i Rivâyat*, which consists of thirty stories and novels published between 1870 and 1894. The work, which was republished as a facsimile and a simplified version by Sel Publishing in 2008, is one of the first texts in Turkish literature to talk about women's rights and equality between men and women. The aim of this study, in which we examine how this text written in the 19th century was transferred to the 21st century reader in the context of interlingual translation, is to determine how intralingual translation was applied to a two-hundred-year-old text and the effects of this application on literary language.

In our study, equivalence, which is one of the main topics of intralingual translation, was preferred as the method. How the transcriber made changes while translating the target supralexic structures, morphosyntactic structures and syntactic elements in the source text into the target text and their equivalents in today's readers were discussed and evaluated within the scope of equivalence. Here, various studies on intralingual translation and equivalence were used as sources. During the intralingual translation of the work titled *Felsefe-i Zenan*, it was observed that many syntactic, morpheme and lexical changes were made while remaining faithful to the semantic and subject integrity of the text. In the text examined, examples of the words that the narrator changed in the context of his effort to simplify the language of the text were examined under the heading of "Lexical Equivalence" and it was seen that he preferred to use words of Turkish origin instead of many Arabic and Persian words. For this reason, most examples are given under the heading of lexical equivalence. Lexical changes allow the reader to follow the plot of the story more easily and quickly with the words he knows. The changes made by the transcriber on the syntax of the text were mostly detected in Arabic and Persian phrases. In addition, it was observed that the transmitter took the initiative in interlingual translation by dividing some sequential sentences built with adverbial structure and writing them into simple sentences. It has been observed that the narrator mostly makes the changes in the transfer of morphemes in order to present a familiar sentence to the reader, and for this purpose, the transmitter prefers to present paragraphs consisting of long sentences to the reader in more than one sentence by changing some adverb-verb structures. In addition to replacing some foreign-origin words with Turkish-derived suffixes, examples have also been found where he replaced Turkish-origin morphemes with current ones. Finally, under the title of "Textual Equivalence", it was examined whether the translator applied an intralingual translation method in the integrity of the subject and meaning of the text, and in this context, it was determined that there was no intervention in the source text. In addition to the quotations made in the target text, it has been observed that the narrator preserves some structures that he thinks are known to the new reader, are still used in daily language, or that he believes would lead to a weakening of meaning if changed. Accordingly, the transmitter; It can be said that it aims to present an understandable text to today's readers with the structures they know and recognize in the living Turkish language used. As a result of the study, it was seen that *Felsefe-i Zenan*, one of the successful and remarkable examples of intralingual translation in Turkish, met with the reader again by preserving its semantic integrity with the accurate choices of the transmitter, in addition to the changes it underwent in terms of vocabulary.

GİRİŞ

1884 yılında İstanbul'un Tophane semtinde dünyaya gelen Tanzimat Dönemi sanatçısı Ahmet Mithat Efendi, çocukluğunu bu semtte, ilkokul çağını Mısır Çarşısı'ndaki bir aktar dükkânında çıraklık yaparak geçirdi. On altı yaşında okuma yazma öğrenmeye başladı. Yirmi yaşında ilkokulu bitirdiğinde birkaç yıl içinde Fransızca, Farsça ve Arapçayı da öğrendi. Sanki okumayı geç öğrenmesinin acısını çıkarır gibi kendisinden önce okumayı öğrenenlerin hiç okuyamayacağı kadar çok okumuş olan Ahmet Mithat Efendi, hayatı boyunca çıkardığı gazete ve dergilerden başka iki yüz kadar da kitap neşretmiştir. 1912 yılında vefat edene kadar kırk yıl süreyle durmadan eser veren sanatçı, 1871'de Tahtakale'deki evinin altında küçük bir matbaa kurarak kendi kitaplarını basmaya başladı. *Letâif-i Rivayat*, *Kıssadan Hisse ve Hâce-i Evvel* isimli eserlerden oluşan ilk hikâye koleksiyonunu bu dönemde yayımladı. Bir yandan da Basiret gazetesine yazılar yazıyordu. 1872'de Namık Kemal ile tanıştıktan sonra *Devir* ve *Bedir* isimli iki gazete çıkardı. Bu gazeteler kapatılınca *Dağarcık* ve *Kırkambar* dergilerini çıkardı. 1876'da İttihat gazetesini, 1878'de *Tercüman-ı Hakikat* gazetesini kurdu. Ölümüne kadar Darülfünunda dünya tarihi ve dinler tarihi dersleri verdi, hayır kurumlarında çalıştı. 28 Aralık 1912'de 68 yaşındayken yaşamını yitirdi.

Ahmet Mithat Efendi tarafından 1870'te kaleme alınan *Felsefe-i Zenan* adlı hikâye, Türk edebiyatında kadın haklarından ve kadın-erkek eşitliğinden bahseden ilk metinlerden biri olması yönüyle önemlidir. Hikâye, üç kadının hayatını anlatır: Fazıla, Akile ve Zekiye. Babasından çocukluğundan itibaren çok iyi bir eğitim almış olan Fazıla Hanım, babasının vefatının ardından ondan kalan tüm mal varlığını satarak bir konakta yaşamaya başlar ve tüm hayatını ilim öğrenmeye, kendini eğitmeye adar. Daha hikâyenin başında evliliğe karşı olan, erkeklerden hoşlanmadığını anladığımız Fazıla Hanım hayatı boyunca hiç evlenmez, bir süre sonra iki kız çocuğunu evlat edinerek onlarla yaşamaya devam eder. Akile ve Zekiye adlı bu kızları da yukarıda bahsedilen kendi düşüncelerini öğütleyerek büyütür. Çünkü ona göre evlilik kadınların ezildiği, erkeklerin kadınları üzmetten çekinmediği bir kurumdur. Hele de devrin erkeklerine asla güven olmaz. Bu yüzden kızları da asla evlenmemeli, hayatlarını bu konakta onuna beraber yaşayıp ilim öğrenerek, kitaplar okuyarak geçirmelidir. Vefatından önce de kızlarına kendi mirasını bırakarak asla evlenmemelerini vasiyet eder ve onlara bu vasiyeti yerine getireceklerine dair söz verir. Kızlarından Akile bu sözü tutar ancak Zekiye öğretmenlik yaptığı evdeki divan efendisi ile evlenir. Annesinin vasiyetini yerine getirmemenin bedelini ise bir gece kocasını evdeki cariye ile yakaladıktan sonra üzüntüden hastalanıp ölerek öder.

Evlilikte kadınların ezilmelerini, erkeklerin sadakatsizliklerini vurgulayan bu hikâyede Ahmet Mithat, kadınların evlilikteki durumlarına sempatiyle bakarak evlilik aleyhtarı mesajlar verir. (Esen, 2012) 1870 yılı Türk toplumunun kadına ve evliliğe bakışı, sosyolojik durumu göz önünde bulundurulduğunda bu konuda devrinden oldukça ileride görüşlere sahip olan, kadınların toplumsal hayatın içinde bulunmasını her zaman destekleyen Ahmet Mithat, pek çok farklı eserinde olduğu gibi *Felsefe-i Zenan*'da da kadınların, toplumun onlara dayattığı rolleri ciddiye almadan önceliği kendilerini yetiştirmeye vermeleri gerektiğini anlatmıştır. Bu bağlamda edebiyatımızdaki ilklerden biri olan *Felsefe-i Zenan*'ın 2008 yılında dil içi çeviri yöntemiyle yeniden basılması ve bu baskıda eserin dilinin uğradığı değişiklikler önemli görülerek çalışmamıza konu edilmiştir.

Kavram Olarak Dil İçi Çeviri

Bir dilin ürettiği ve yaşattığı yazılı metinler, toplumlarda nesilden nesle aktarılabilir. Ancak bu metinler yazıldıkları toplumun her türlü gelişiminden, değişiminden ve toplumsal olaylardan etkilenebilir. Bu sebeple de bu metinlere, toplumun en önemli miraslarından olan yazılı eserlerin anlaşılır şekilde aktarılabilmesi için zaman zaman müdahaleler gerekebilmektedir. Dil içi çeviri, bu aktarım esnasında en çok yapılan uygulamalardan biridir. Bilhassa Türkçe gibi pek çok tarihsel döneme ayrılmış, dil reformu gibi bir süreçten geçen bir dilin bazı metinlerinin dil içi çeviri olmadan yeni nesillere aktarılması oldukça zordur.

"Çevirinin Dilbilimsel Yönleri Üzerine" (On Linguistic Aspects of Translation) adlı makalesinde dil içi çeviri, diller arası çeviri ve göstergeler arası çeviri olmak üzere üç çeviri türünden bahseden Roman Jakobson, dil içi çeviriyi "Dilsel göstergelerin aynı dilin başka göstergeleri aracılığıyla yorumlanması" şeklinde tanımlamıştır. Yani bir metni aynı dilde yeniden yazmak dil içi çeviridir. Jakobson'un üç başlık altında incelediği çeviri türlerinden biri olan dil içi çeviri (intralingual translation), kaynak metnin hedef döneme aktarılması, güncellenmesi anlamında, "yeniden söylenmesi" olarak da ifade edilir. (İslamoğlu, 2015)

Berke Vardar, dil içi çeviriyi "Bir dildeki göstergeleri yine o dildeki açıklamalarla, tanımlamalarla, eşanlamlı ya da karşıt anlamlı sözcüklerle yorumlama eylemidir." şeklinde tanımlayarak Jakobson'un tanımındaki "yorumlama" kavramına katılmıştır. (Vardar, 1978)

Necdet Neydim ise dil içi çeviriyi "Kendi sözcük dağarcığımızdan -özelde bazı yabancı sözcükler içerse de- oluşan bir

dil de olsa; farklı uzmanlık alanları, meslek, kültür çevresi ve yörelerde kullanılan dilin çeviriye gereksinmesi üzerine gerçekleştirilen eylem.” şeklinde tanımlar ve dil içi çevirinin gündelik hayattaki önemine değinir. (Neydim, 2010)

Edebî metnin geleceğe ulaşmasının anahtarı olarak niteleyebileceğimiz dil içi çeviri, edebiyatımızda birçok örneğine rastlanan fakat kuramsal olarak yeterince araştırılıp incelenmemiş bir uygulama alanı olarak karşımıza çıkar. Jacobson, dil içi çevirinin ihmal edilmiş ve yeterince araştırılmamış bir kavram olduğu kanaatinde. Buna sebep olarak öncelikle dil içi çevirinin diller arası çeviri kadar popüler olmayışı, Batı edebiyatındaki dilsel göstergelerin çok fazla devingen olmayışı ve bu nedenle dil içi çeviriye çok fazla ihtiyaç duyulmayışı gibi faktörler gösterilebilir. Ayrıca Batı toplumlarında dil içi çevirinin gereklilik arz edeceği dil reformu gibi yakın tarihte önemli bir tarihî sürecin yaşanmamış oluşu da kuramın yeterince irdelenmeme sebeplerinden biri olarak kabul edilebilir. Buna göre dil içi çevirinin oluşum süreci ve dil içi çeviriyi gerekli kılan faktörler kavramın anlaşılmasında önem arz eder. (İslamoğlu, 2015)

Dil içi Çevirinin Oluşum Süreci ve Gerekliliği

Dil içi çeviri, Batı edebiyatında 20. yüzyılın ikinci yarısında kuramsal bir kimliğe bürünmüş olsa da aslında uygulama olarak çok daha eskilere dayanmaktadır. Örneğin Batı yazınında en temel eser olarak kabul edilen İncil, nesilden nesle aktarıldığı ve sürekli yeniden yazıldığı bilinen metinlerdendir. (İslamoğlu, 2015) Dil içi çevirinin bilhassa Türk edebiyatında yaygın bir uygulama alanına sahip oluşu, hiç kuşkusuz Türkçenin yaşadığı dil reformundan dolayıdır. Türk dilini yabancı sözcüklerden arındırma başlığı altında girilen sadeleştirme ve dilde yenileşme hareketi, dil reformunun öncesinde yazılmış metinlere günümüzde yabancı kalınmasının asıl nedenidir. Yazıldığı dönemde okunan ve anlaşılan metinler, birkaç nesil sonra neredeyse farklı bir kültürün yazılı ürünü kadar yabancı kalabilmekte ve artık okunmayan metinler olarak karşımıza çıkmaktadır. 19 ve 20. yüzyılda yazılmış pek çok metnin 21. yüzyıl okuru için sadeleştirilerek basılması, Türk edebiyatının klasikleri olarak ele alınan pek çok eserin bugün sadeleştirilerek lise düzeyindeki öğrencilere okutulması bunun göstergesidir. Söz konusu metinlerin bugünün okuruna kazandırılması ise “intra-lingual translation” olarak literatürde yer alan ve dilimize “dil içi çeviri” olarak kazandırdığımız çeviri tekniği ile mümkün olmuştur. Türkçeden Türkçeye aktarma olarak uygulanan bu teknik, böyle bir tarihsel süreçten dolayı edebî metinlerin anlaşılması için bir zorunluluk olarak bile düşünülebilir. (İslamoğlu, 2015)

Dil içi Çevirinin Uygulanması

En yaygın uygulama eserin yapısına ve üslubuna müdahale etmeden yalnızca günümüz Türkçesine yabancı olan sözcüklerin dönüştürülmesi ile yeniden yazılarak yapılan dil içi çevirilerdir. (Canlı, 2019) Diğer bir yöntem, aktarıcı tarafından söyleyiş ve üslupta da yeniliğe gitmek amacıyla sözcüklerin yanı sıra söyleyişte de değişiklik yapılarak uygulanan dil içi çeviridir. Bu yöntem metnin sanatsal yönüne sadık kalınmadığı gerekçesiyle eleştirilen, yanlış bulunan bir dil içi çeviri uygulamasıdır. (Canlı, 2019)Henrik Gottlieb, sebeplerine göre dil içi çeviriyi dört kategoride inceler: Aynı dilin farklı tarihsel aşamaları arasında gerçekleşenlere artsüremli dil içi çeviri; aynı dilin coğrafî, sosyal ve kuşaklar arası değişkenleri sebebiyle gerçekleşenlere lehçe odaklı dil içi çeviri; konuşmadan yazmaya geçiş ya da tam tersi bir sebeple gerçekleşenlere dil kullanımı biçimi odaklı dil içi çeviri ve son olarak alfabe değişikliği sebebiyle gerçekleşenlere harf çeviri odaklı dil içi çeviri adını verir. (Canlı, 2019)

Bu çalışmada ele alınacak olan *Felsefe-i Zenan* adlı hikâyenin dil içi çeviri yöntemiyle sadeleştirilmiş baskısı, bu dört kategoriden artsüremli dil içi çeviri kategorisine dâhildir. Zira metnin kaleme alındığı dönem Türkçenin “Osmanlı Türkçesi” olarak adlandırılan bir tarihsel dönemi iken metnin dil içi çeviri ile yeniden yazıldığı dönem, “Türkiye Türkçesi” olarak adlandırılan bir dönemdir.

Türkçede Dil içi Çeviri

Yüz yıldan fazladır Türk toplumu, geçirmekte olduğu büyük sosyokültürel değişimle birlikte önemli bir dil reformu sürecini geride bırakmıştır. İmparatorluktan ulusal devlete geçişin bir sonucu olarak dilde de millî unsurların arttığı gözlenir. Bu durum eski metinlerin okunup anlaşılmasında bir kısım zorluklar meydana getirmiştir ve bu sıkıntılı süreci telafi etmek için dil içi çeviri bir çıkar yol olarak görülmüştür. (Arslan, 2011)

Türkçenin özellikle klasik kategorisinde ele alınan yazılı metinlerinin Türk dil reformundan sonraki nesillere aktarılmasında etkin bir rol oynayan dil içi çeviri, bu açıdan Türkçe için vazgeçilmez bir yöntemdir. Dildeki yabancı unsurların tasfiyesine ve yerlerine Türkçe kökenli unsurların yerleştirilmesi amacına dayanan Türk dil reformu, yazılı metinlerin nesilden nesile aktarımında başvurulacak yöntem olan dil içi çeviriyi gerekli hale getirmiştir. Bu gerekliliğin sonucu olarak günümüzde Millî Eğitim Bakanlığınca ortaokul ve lise düzeyindeki öğrencilere; Fuzulî, Şinasi, Namık Kemal, Yahya Kemal, Ahmet Mithat Efendi. . . gibi Türkçenin önemli metinlerini ortaya koyan sanatçıların eserlerinin, dil içi çeviri yoluyla sadeleştirilmiş baskılarının okutulmaktadır. Sinemaya uyarlanan edebiyat eserlerinin dilince günümüzde

kullanılmayan sözcükler değiştirilerek izleyiciye sunulmaktadır. Üstelik dil içi çeviri edebiyatımızda yalnızca bu amaçla değil, bizzat yazarlar tarafından kendi eserlerinin dilleri sadeleştirilerek yeniden basılırken de kullanılmıştır. Halit Ziya Uşaklıgil; yazılışlarından yıllar sonra, *Mâi ve Siyah, Aşk-ı Memnu* gibi pek çok eserini dillerinin çok ağır olduğunu düşünerek sadeleştirmeler ile yeniden yayımlar ve bunu yapan ilk yazarımız olur. 1897'de yazdığı *Mâi ve Siyah*'ın, 1945'teki ikinci baskısına eklediği "Birkaç Söz"de, "Eser eski hâlinde mevcut olmakta devam ediyor, eğer genç nesil de rağbet edecekse yeni yazıyla basılması bir zaruret oluyor, bu takdirde de sadeleşmesine şiddetle lüzum var." demiştir. (Arslan, 2011)

Dil reformunun yanında gelişen teknoloji ve değişen toplumsal yaşamın Türkçe üzerindeki etkileri de bu metinlerin yeni nesiller tarafından anlaşılmasını zorlaştıran bir etken olmuştur. Hayatına bilgisayar, internet, cep telefonu; dillerine ise bu araçlar yoluyla tanıdıkları pek çok farklı kültürden unsurlar giren insanların, 19. yüzyılda yazılmış bir edebî metni 21. yüzyılda hiçbir müdahale olmadan anlamaları kolay değildir. Tüm bu sebeplerle, Türkçede dil içi çeviri oldukça aktif kullanılan bir aktarma yöntemidir. Bu çalışmada incelenecek olan *Felsefe-i Zenan* hikâyesinin sadeleştirilmiş baskısı da bu metinlerden biridir.

Felsefe-i Zenan'ın 2008 Yılında Yapılan Sadeleştirilmiş Baskısının Dil İçi Çeviri Bağlamında Değerlendirilmesi

Bu bölümde; sırasıyla sözcüksel eş değerlilik, sözdizimsel eş değerlilik, biçimbirimsel eş değerlilik ve metinsel eş değerlilik başlıkları altında *Felsefe-i Zenan* hikâyesinin dilinin sadeleştirilirken nasıl değişikliklere uğradığı değerlendirilecek ve elde edilen veriler sonuç bölümünde okuyucu ile paylaşılacaktır. Elde edilen veriler sonuç bölümünde dikkatlere sunulacaktır.¹

Eş değerlilik, dil içi çevirisi yapılan metindeki unsurlar güncel olanlarıyla değiştirilirken bunların hedef metni okuyanda aynı etkiyi uyandırmasıdır. (Berk, 2005)

1. Sözcüksel Eş Değerlilik

Eşdeğerlilik kavramı, kaynak metindeki dil unsurları ile hedef metindeki karşılıkları arasındaki anlam bağı olarak düşünülür. "Eş değerlilik" sözcüğü esasen aynı değere sahip olmayı ifade etse de dil içi çeviride bu kavram yakın bir değere sahip olmayı veya kaynak metnin dil unsurlarının hedef metin okuyucusunda aynı etkiyi oluşturması anlamında kullanılır. (Gürbüz, 2017) Dolayısıyla sözcüksel eş değerlilik, eser hedef dile aktarılırken kaynak metindeki sözcüklerde ve sözcük üstü yapılarla nasıl değişiklikler yapıldığını, bu değişikliklerin anlam ve etki alanını inceler. (Yeter & Altunsoy, 2018) Bu bölümde, *Felsefe-i Zenan* hikâyesinin iki farklı baskısı arasında sözcüklerde ve sözcük üstü yapılarıdaki eş değerlilik durumu örnekler üzerinden incelenecektir.

A. Sözcük Düzeyinde Eş Değerlilik

Aşağıdaki örneklerde olduğu gibi kaynak metindeki yabancı kökenli sözcüklerden genel olarak Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerin Türkçe kökenli karşılıklarıyla değiştirildikleri görülmüştür.

Tablo 1. Sözcük Düzeyinde Eş Değerlilik-1

<i>Istidâd</i>	<i>Eğitim</i>
<i>Mazhariyyet</i>	<i>Uluşma</i>
<i>Mamûfih</i>	<i>Gelgelelim</i>
<i>Sahîhen</i>	<i>Gerçekten</i>
<i>Müfâratat</i>	<i>Ayrılmak</i>
<i>Malumat</i>	<i>Bilgi</i>
<i>Istihza</i>	<i>Soruşturma</i>
<i>Vefat</i>	<i>Ötüm</i>
<i>Saadet</i>	<i>Mutluluk</i>
<i>Mürûr</i>	<i>Geçmek</i>
<i>Dâirenmädar</i>	<i>Çepeçevre</i>
<i>Mukaddem</i>	<i>Önce</i>
<i>Menzil</i>	<i>Durak</i>
<i>Mahcubîyyet</i>	<i>Utangaçlık</i>
<i>Kadim</i>	<i>Eski</i>
<i>Letâfet</i>	<i>Güzellik</i>

¹ Eserdeki tüm sözcükleri çalışmaya dahil etmek mümkün olmayacağından konunun anlaşılması açısından örneklerin bir kısmı çalışmada verilmiştir.

Bunun yanında aktarıcı, bazı az bilinen Arapça kökenli sözcükleri, tercihen bugünkü dilde yaşayan, kullanılmakta olan karşılıkları ile değiştirmiştir. Bu da aktarıcının kökenine bakmaksızın halkın dilinde yaşayan sözcükleri dikkate aldığını ve metnin dilini özleştirmeden ziyade metni anlaşılır hâle getirmeyi hedeflediğini gösterir.

Tablo 2. Sözcük Düzeyinde Eş Değerlilik-2

<i>Bu vesile ile</i>	<i>Bu sayede</i>
<i>Efkâr</i>	<i>Akıl</i>
<i>Zarîf</i>	<i>Ruhlu</i>
<i>İltimas</i>	<i>Rica</i>
<i>Dirâyet</i>	<i>Zekâ</i>
<i>Müzeyyenat</i>	<i>Süs</i>
<i>Şâhid</i>	<i>Dilber</i>
<i>Sâkine</i>	<i>İkâmet eden bayan</i>

B. Sözcük Üstü Yapılardaki Eş Değerlilik

Arapça ve Farsça kökenli sözcükler ve Türkçe yardımcı fiillerle oluşturulmuş birleşik fiillerin, Türkçe kökenli yardımcı fiillerle ya da sözcüklerle değiştirildiği aşağıdaki örneklerde görülmektedir: Birleşik fiilin isim unsuru unutulduğu için günümüzde kullanılan basit veya birleşik fiil şeklindeki karşılıklarıyla değiştirilmiştir.

Tablo 3. Sözcük Üstü Yapılardaki Eş Değerlilik-1

<i>İdhâl etmek</i>	<i>Eşlik etmek</i>
<i>İstihrâc etmek</i>	<i>Çıkarmak</i>
<i>İktifâ etmek</i>	<i>Yetinmek</i>
<i>Bertaraf etmek</i>	<i>Bastırmak</i>
<i>Temâşâ etmek</i>	<i>Seyretmek</i>
<i>Vâsıl olmak</i>	<i>Ulaşmak</i>
<i>Mühayaa ettirmek</i>	<i>Aldırmak</i>
<i>Tebliğ etmek</i>	<i>Bildirmek</i>
<i>Diğergûn olmak</i>	<i>Değişmek</i>
<i>Müctemî olmak</i>	<i>Yoğunlaşmak</i>
<i>Tedarik etmek</i>	<i>Ele geçirmek</i>
<i>Sual etmek</i>	<i>Sormak</i>

Bazı durumlarda, kaynak metindeki bir sözcüğün karşılığı hedef dilde tek sözcükle karşılanamayabilir. Bu sebeple aktarıcı, bu sözcüklerin yerine sözlükteki tam karşılığını verecek şekilde sözcük grubu kullanabilir. Aşağıdaki örneklerde bu görülmektedir:

2. Sözdizimsel Eş Değerlilik

Sözdizimsel eş değerlilik, kaynak metinde hedef metnin dilinin söz dizimine uymayan öğelerin sıralanışlarının hedef metnin diline uyarlanmasıdır. (Yeter & Altunsoy, 2018) *Felsefe-i Zenan* hikâyesinin sadeleştirilmiş baskısında sözdizimsel olarak cümle boyutunda belirgin değişikliklere rastlanmamıştır. Bunun nedeni, her iki metnin dilinin

Tablo 4. Sözcük Üstü Yapılardaki Eş Değerlilik-2

<i>Muktedir olmak</i>	<i>Gücü yetmek</i>
<i>Münzeviyye</i>	<i>Ortalıktan elini ayağını çekmiş</i>
<i>Mukâbeleten</i>	<i>Karşılık olarak</i>
<i>Avdet</i>	<i>Geri dönme</i>
<i>Taallüm</i>	<i>İlim tahsil etme</i>
<i>Tefennün</i>	<i>İlim sahibi olma</i>

de Türkçe olmasıdır. Söz dizimi unsurları dile özgü değişmez dil unsurları olduklarından burada fazla değişime rastlanmamıştır.

Kaynak metin: "Esna-yı rahda Zekiye'nin seyahatname suretinde yazmış olduğu ilk mektubunu elinden düşürmeyerek bunda münderic hususatin aynına veya şebihine veyahut tabiatın tab'a verecek sair âsarına rast geldikçe kanı huruş edip, 'Aman ne ömür: İnsan, müddet-i ömrünü seyahatle geçirmeli imiş.' diye izhar-ı memnuniyet etmesini müteakip hemen fikrini bittebdil, 'Ah seni gidi âdem aldaticı cefakâr! İşbu âfâka mücerred, başımızı beladan belaya sokmaktan gayrı ne maksada mebnî ziyet verdin? Şu bahre bunca letafet vermişsen bunu mücerret hayran etmek için mi yaptın? Ne mümkün? Ona kim aldanır? Şimdi bir sırasını düşürsen asla merhamet ve şefkat yüzü göstermeyerek cümlemizi bu denize boğarsın ya. İnanmam, inanmam. Senin bu âlâyış ve nümayişine kapılmam. Âlemi sana minnettar eden hayata bile bir ehemmiyet vermem. Ne zaman ebedî ve cavidanî bir saadete mazhar olur isem ona bel bağlarım. Bîçare Zekiyeğim, bu muhakematta kusur etti de onun için hürriyetini, saadetini elden giderdi.' yollu hasbihal ile ol anda ağlamağa başlar idi." (Efendi, 2008, s. 87-89)

Hedef metin: "Yol boyunca Zekiye'nin seyahatname şeklinde yazmış olduğu ilk mektubunu elinden düşürmeyerek bunda yazılmış olanların aynına veya benzerine veyahut tabiatın gönüllere can veren şairane güzelliklerine rast geldikçe kanı çağıldayıp, 'Aman ne ömür! İnsan bütün hayatını seyahatle geçirmeli imiş.' diye memnuniyetini açığa vurmasının hemen ardından fikrini ters yüz edip, 'Ah seni gidi âdem aldaticı cefakâr! Şu ufuklara değin uzanan görünümünü sırf başımızı beladan belaya sokmaktan gayrı ne maksada uyarak süsledin? Şu denize buncasına güzellikler vermişsen bunu sırf bizi hayran etmek için mi yaptın? Ne mümkün! Ona kim aldanır? Şimdi bir sırasını düşürsen asla merhamet ve şefkat yüzü göstermeyerek topumuzu birden bu denizde boğarsın ya! İnanmam, inanmam. Senin bu debdebe ve tantanalarına kapılmam. Âlemi sana minnettar eden hayata bile bir önem vermem. Ne zaman ebedî ve sonsuzcasına bir saate de kavuşur isem ona bel bağlarım. Bîçare Zekiyeğim, bu düşüncede kusur etti de onun için hürriyetini, saadetini elden kaçırdı.' yollu söylenmeler ile o anda ağlamaya başlar idi." (Efendi, 2008, s. 87-89)

Yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere aktarıcı cümle yapısını mümkün olduğunca bozmamış, bağlı yapıları koruyarak tek cümleyi yine tek cümle hâlinde aktarmıştır. Böylece uzun cümleleri anlamlarını yitirmeden okura anlaşılır biçimde vermiştir. Örneğin zarf-fiil grupları, ara cümleler gibi söz dizimi unsurlarının yerlerini koruyarak bu uzun cümleyi onun bütünlüğünü bozmadan aktarmıştır. Bu uzun cümleyi, bağlı yapıları ana cümleden ayırıp farklı ünlemlere bağlamak yoluyla birkaç cümle hâlinde okuyucuya aktarsaydı cümlelerin edebî etkileyciliği azalabilir, eserin dili yeni okuyucuda istenen etkiyi yaratamayabilirdi. Aktarıcının bu tutumu eseri yeni okuyucuya aktarırken yazarın dilinin edebî etki alanını daraltmama çabasını göstermektedir.

Bunun yanında, aktarıcının uzun sıralı cümleleri zarf-fiil yapılarını değiştirmek suretiyle ayrı cümleler hâlinde yazdığı aşağıdaki gibi kısımlar da mevcuttur:

Kaynak metin: "Kendisinin teallüm u tefennüne ol kadar rağbet ve himmeti var idi ki pederinden intikal eden iki haneden mezkur Büyük Ayasofya'da vâkî iki odalı bir evceğizi alıkoyup pederi hayatında sakin oldukları sekiz-on odalı bir büyük evi, birçok eşya-yı zâidesiyle beraber satarak ve akçesiyle esham alarak eshamdan peyda eylediği senevî on bin kuruş kadar vâridata kanaat etmiş ve binâberin, olanca vakt u zamanını teallüm u tefennüne hasredip hatta hanesinde mutbah ittihazıyla yiyeceği yemeği pişirmek ve bir kazan su koyup giyeceği çamaşırı yıkamak hususlarını dahi teallüm ve tefennünü mâni bir meşgûliyet addiyle çarşı aşçısından yemeğini getirtmekte ve çamaşırını dahi harice yikatmakta bulunmuş idi." (Efendi, 2008, s. 2)

Hedef metin: "Kendisinin ilim tahsil etmeye ve bu yolda bir ilim sahibi olmaya o kadar istek ve gayreti var idi ki pederinden kalan iki evden Büyük Ayasofya'da bulunan iki odalı evceğizi alıkoyup babasının yaşadığı zamanlarda oturdukları sekiz-on odalı bir büyük evi, gerekli gereksiz birçok eşyasıyla satmış ve bu parayla mevduat sertifikası almıştı. Bu sertifikalardan kazandığı yıllık on bin kuruş kadar olan gelire kanaat etmiş ve böylelikle olanca vaktini de

öğrenmeye ve ilim sahibi olmaya adanmıştı. Hatta evinde mutfak olarak kullanacağı bir yerde yiyeceği yemeği pişirmek veya bir kazan su koyup giyeceği çamaşırı yıkamak işlerini bile eğitim ve öğrenimine engel bir meşguliyet sayarak çarşı aşçısından yemeğini getirtmekte ve çamaşırını da dışarıya yıkatmakta idi.” (Efendi, 2008, s. 2)

Bu iki metin arasındaki sözdizimsel farklılardan anlaşıldığı üzere aktarıcı çok uzun olan bazı cümleleri okurun daha kolay anlaması için ayırarak 2-3 cümle hâlinde yazmayı da tercih etmiştir. Uzun bir bağlı cümleyi ayırmak hem sözdizimsel bütünlüğü bozar hem anlamı daraltıp eserin okuyucudaki etkisini azaltır. Ancak bu örnekteki gibi Türkçe unsurları oldukça az olan uzun bir cümleyi güncel okuyucu için anlaşılır hâle getirmek maksadıyla birkaç cümleye bölmesi aktarıcının maksadının metnin anlaşılması olduğunu göstermektedir.

Osmanlı Türkçesinde kullanılan ve Ahmet Mithat’ın da eserinde bolca kullandığı Arapça ve Farsça tamlamaların sözdizimleri Türkçenin söz diziminden farklıdır. Bu sebeple orijinal metindeki tamlamaların pek çoğunun, yine metnin anlaşılabilirliğini arttırmak maksadıyla Türkçenin söz dizimine uyarlanarak yazıldığı görülmektedir:

Tablo 5. Sözdizimsel Eş Değerlilik

<i>Meziyyat-ı zahire</i>	<i>Dış görünüşün güzelliği</i>
<i>İade-i sıhhat</i>	<i>Sağlığa kavuşma</i>
<i>Esnâ-ı râh</i>	<i>Yol boyunca</i>
<i>Kema fi’s-sâbık</i>	<i>Eskisi gibi</i>
<i>Mev’a-ı cavidan</i>	<i>Sonsuzluğa erişilen yer</i>
<i>Hande-i istihzâ</i>	<i>Alaycı gülümseme</i>
<i>Şahid-i bî-rahm u şefkat</i>	<i>Merhametten habersiz dilber</i>
<i>Bade’l-mütalaa</i>	<i>Okuduktan sonra</i>
<i>Hutut-ı şuâ</i>	<i>Işınlı çizgi</i>
<i>Dağdağa-ı dünya</i>	<i>Dünyanın dağdağası</i>
<i>Nur-ı ayn</i>	<i>Göz nuru</i>
<i>Kemâl-i iftühâr u mesarr</i>	<i>Büyük bir övünç</i>
<i>Vazife-i insaniyye</i>	<i>İnsanîyet vazifesi</i>
<i>Eşya-ı zahîde</i>	<i>Gerekli gereksiz eşya</i>

Yine tablo 5’teki örneklerde de aktarıcının bugün kullanılmayan yabancı kelimeleri kullanılan karşılıklarıyla değiştirirken *nur*, insanîyet gibi bugün hâlâ bilinen ve kullanılan kelimeleri Türkçe tamlamalarda da tercih ettiği görülmektedir.

3. Biçimbirimsel Eş Değerlilik

Bu başlık altında, kaynak metindeki biçimbirimsel yapıların hedef metindekilerle eş değeriyle incelenecektir. Aktaranın okura daha tanıdık bir metin sunma amacıyla sözcükleri değiştirirken sözdizimsel olarak da uygun hâle getirmek için bazı ekleri değiştirdiği tablo 6’daki örneklerde görülmektedir.

Tablo 6. Biçimbirimsel Eş Değerlilik-1

<i>Addiyle</i>	<i>Sayarak</i>
<i>Hasredip</i>	<i>Adanmıştı</i>
<i>Ehemmiyet verip</i>	<i>Kafayı taktı</i>
<i>Oldukta</i>	<i>Olduğunda</i>
<i>Demek olmakla</i>	<i>Anlamına geldiğinden</i>

Ayrıca tablo 7'deki örneklerde olduğu gibi okura tanıdık bir söz dizimi sunma amacıyla aktarıcının bazı sözcük gruplarını günümüz Türkçesine sözcük olarak aktardığı görülmüştür.

Tablo 7. Biçimbirimsel Eş Değerlilik-2

<i>Senevî</i>	<i>Yıllık</i>
<i>Suretle</i>	<i>Şekilde</i>
<i>Bulunduğu cihetle</i>	<i>Bulunduğundan</i>

Aktarıcı, tablo 8'deki örneklerde olduğu gibi bazı Arapça ve Farsça kökenli edatları da Türkiye Türkçesine aktarırken yine okuyucuya tanıdık bir söz dizimi kurmak maksadıyla Türkçe eklerle karşılamayı tercih etmiştir.

Tablo 8. Biçimbirimsel Eş Değerlilik-3

<i>Şahid-i bî-rahm</i>	<i>Merhametsiz dilber</i>
<i>Bi't-tebdil</i>	<i>Ters yüz edip</i>
<i>Muntazıran</i>	<i>Gözleyerek</i>
<i>Alelhusus</i>	<i>Özellikle</i>

4. Metinsel Eş Değerlilik

Metinsel eş değerlilik, kaynak metnin işlevi, bağlam özellikleri, kültürel unsurları gibi yönlerinin hedef metinle eş değerli olmasıdır. Hedef metnin, kaynak metindeki anlam, bağlam ve işlev bütünlüğünü bozmamasıdır. (Catford, 1965) *Felsefe-i Zenan* hikâyesinin kaynak metni ile hedef metni arasında tür ve konu bakımından eş değerliliğin sağlandığı, bu anlamda tutarlı bir dil içi çeviri yapıldığı görülmüştür. Hikâyenin konusu, anlatım teknikleri, şahıs kadrosu gibi unsurları hedef metinde de kolaylıkla anlaşılacak şekilde aynen aktarılmıştır. Aşağıda örnek olarak verilen aktarımında da bu durum görülmektedir.

Kaynak metin: "Fatma Hanım'ın vukû-ı vefâtında Zekiye dokuz yaşında öksüz kalıp Âkile ise on ikisini tecâvüz etmiş ve binâberîn tahsîl ü te'ellüm husûsunda Zekiye'yi hayliden hayli geçmiş idi. Fâzıla Hanım'ın tezevvüc ü te'ehhilden pek büyük nefret ve istikrâhı olub âlemde mütâla'adan başka bir şeyden lezzet alamamakta bulunduğundan çocuklara dahı bu fikri îrâs etmeğe kalkmış ve sırası geldikçe ve münâsebet düşürdükçe te'ehhül ve tezevvücün fenalığından bahs etmeğe ve âlemde her şeyden ferâgatle ömrün yalnız mütâla'a ile geçmesinde olan lezâizi sayub dökmeğe başlamıştı." (Efendi, 2008)

Hedef metin: "Fatma Hanım'ın ölmesiyle Zekiye dokuz yaşında öksüz kalıp Akile ise on ikisini geçmişti. Bu nedenle eğitim ve öğrenim konusunda Zekiye'yi hayliden hayliye geçmiş idi. Fazıla Hanım'ın evlenip barklanmaktan pek büyük nefreti ve antipatisi olup dünyada okuyup çalışmaktan başka hiçbir şeyden lezzet almadığından çocuklara da bu fikri benimsetmeye kalkışmış, sırası geldikçe ve münasebet düşürdükçe evliliğin fenalığından bahsetmeye ve yaşamda her şeyden vazgeçerek ömrün yalnız okumak ile geçmesinde olan tatları sayıp dökmeğe başlamıştı."

SONUÇ

Bir metnin günümüz okuruna sunulması amacıyla sadeleştirilmesi, "Bir dildeki bir metni aynı dilde yeniden söyleme eylemi" olan dil içi çeviri uygulamasına dâhil edilmektedir. Bu çalışmada incelenen *Felsefe-i Zenan* adlı eserin sadeleştirilmesi de günlük dilde kullanılmamaya başlayan dilsel yapıların kullanılan alternatifleriyle değiştirilmesi ve günümüze aktarılmasıyla gerçekleşmiştir. Bu sebeple bu metnin orijinal baskısı ile sadeleştirilmiş baskısı arasındaki söz varlığı farkları bu çalışmada dil içi çeviri bağlamında değerlendirilmiştir. Çalışmamızda dil içi çevirinin eş değerlilik yöntemlerine değinilmiş ve bu yöntemlerin *Felsefe-i Zenan* metni üzerinde nasıl uygulandığı incelenmiştir.

Ahmed Mithat Efendi'nin 1870 yılında kaleme aldığı, üç kadının trajik yaşamını, erkeklere ve topluma karşı düşüncelerini anlatan *Felsefe-i Zenan* adlı eserin dil içi çeviri esnasında metnin anlam ve konu bütünlüğüne sadık kalınarak sözdizimsel, biçimbirimsel ve sözcüksel pek çok değişikliğin yapıldığı görülmüştür.

İncelenen metinde aktarıcının metnin dilini sadeleştirme çabası bağlamında değiştirdiği sözcüklerin örnekleri "Sözcüksel Eş değerlilik" başlığı altında incelenmiş ve Arapça ve Farsça sözcüklerin pek çoğunun yerine Türkçe

kökenli sözcükleri kullanmayı tercih ettiği görülmüştür. Bu sebeple en fazla örnek sözcüksel eş değerlilik başlığı altında verilmiştir. Sözcüksel değişiklikler, okura tanıdığı sözcüklerle hikâyenin olay örgüsünü daha kolay ve hızlı takip edebilme imkânı verir.

Aktarıcının metnin söz dizimi üzerinde yaptığı değişiklikler “Sözdizimsel Eş Değerlilik” başlığı altında incelenmiştir. Bu değişikliklerin örnekleri daha çok Arapça ve Farsça tamlamalarda tespit edilmiştir. Ayrıca aktarıcının zarf-fiil yapısıyla kurulmuş bazı sıralı cümleleri bölerek basit cümleler hâlinde yazarak dil içi çeviride inisiyatif kullandığı görülmüştür.

Biçimbirimlerin aktarımında yapılan değişiklikler “Biçimbirimsel Eş Değerlilik” başlığı altında incelenmiştir. Aktarıcının bu değişiklikleri çoğunlukla okura tanıdık bir cümle sunmak amacıyla yaptığı, bu amaç doğrultusunda aktarıcının bazı zarf-fiil yapılarını değiştirerek uzun cümlelerden oluşan paragrafları birden fazla cümle hâlinde okura sunmayı tercih ettiği görülmüştür. Yabancı kökenli bazı sözcükleri Türkçe kökenli eklerle değiştirmesinin yanında Türkçe kökenli biçimbirimleri de güncel olanlarıyla değiştirdiği örneklerle rastlanmıştır.

Son olarak “Metinsel Eş Değerlilik” başlığı altında aktarıcının metnin konu ve anlam bütünlüğünde bir dil içi çeviri yöntemi uygulayıp uygulamadığı incelenmiş ve bu bağlamda kaynak metne herhangi bir müdahale olmadığı saptanmıştır.

Hedef metinde yapılan aktarmaların yanında aktarıcının, yeni okur tarafından bilindiğini düşündüğü, hâlâ günlük dilde kullanılan yahut değiştirildiği takdirde anlam zayıflığına yol açacağına inandığı bazı yapıları da koruduğu görülmüştür. Buna göre aktarıcının; kullanılan, yaşayan Türkçe ile günümüz okuruna bildiği ve tanıdığı yapılarla anlaşılır bir metin sunma amacı güttüğü söylenebilir.

Yapılan çalışma sonucunda, dil içi çevirinin Türkçedeki başarılı ve dikkat çekici örneklerinden biri olan *Felsefe-i Zenan*'ın söz varlığı bakımından uğradığı değişikliklerin yanında aktarıcının isabetli seçimleri ile anlam bütünlüğü korunarak yeniden okurla buluştuğu görülmüştür.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar finansal destek beyan etmemiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: Author declared no conflict of interest.

Financial Disclosure: Author declared no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Beste Seyithanoğlu 0000-0002-7608-7785

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Arslan, F. (2011). Diliçi Çeviri ve Gençliğe Hitabe. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 1(18), s. 125-134.
- Berk, Ö. (2005). *Kuramlar Işığında Açıklamalı Çeviribilim Terimcesi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Canlı, G. (2019). William Faulkner'ın Sanctuary Adlı Romanının Kaynak Ve Erek Dizgedeki Çeviri Serüveni: Diliçi Çeviri, Öz-Çeviri, Yeniden Çeviri Ve Dolaylı Çeviri Kavramları Işığında Bir İnceleme. 77-78. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Catford, J. C. (1965). *A Linguistic Theory of Translation: an Essay in Applied Linguistics*. Oxford University Press, s. 27.
- Efendi, A. M. (2008). *Felsefe-i Zenan*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Esen, N. (2012). *Modern Türk Edebiyatı Üzerine Okumalar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Gürbüz, F. (2017). *Çeviride Sadakat Problemi*. İstanbul: Otto Yayınları.
- İslamoğlu, F. (2015, Nisan). Tartışmalı Yönleri ile Diliçi Çeviri Kavramı. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(13), s. 158-173.
- Neydim, N. (2010, Nisan). Diliçi Çeviride Tanım Sorunları ve İki Şiir Çevirisinden Yola Çıkarak Diliçi Çeviriye Eleştirel Bir Yaklaşım. *Ç.N. Çevirmenin Notu Dergisi*(10).
- Vardar, B. (1978, Temmuz). Dilbilim Açısından Çeviri. *Türk Dili Dergisi, Çeviri Sorunları Özel Sayısı*, s. 61-71.
- Yeter, G., & Altunsoy, A. (2018). Recaizade Mehmet Celâl'in Hayal-i Celâl Adlı Eserinin Sadeleştirilmiş Metninin Diliçi Çeviri Bağlamında Değerlendirilmesi. *Erzurum Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(112), s. 251-264.

Atf biçimi / How cite this article

Seyithanoglu, B. (2023). Ahmet Mithat Efendi'nin "Felsefe-İ Zenan" adlı eserinin sadeleştirilmiş metninin dil içi eviri bağlamında değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi eviribilim Dergisi - Istanbul University Journal of Translation Studies, 19, 153–163. <https://doi.org/10.26650/iujts.2023.1248021>